

Pojem

To, oč nám jde, není především – a už vůbec nikoliv pouze – objasnění „pojmu pojmu“, nýbrž objasnění povahy a struktury samotného „skutečného“ pojmu. To sice nelze provést bez upřesnění „pojmu pojmu“, ale cílem není toto upřesnění samo o sobě. A právě v této věci není marné se trochu podívat o takových pět, šest desetiletí zpět, abychom uviděli, jak docela jinak a zejména hlouběji, podstatněji se otázka dnes klade. Dnes by snad už nebyla možná taková poznámka (dokonce poznámka pod čarou), jakou najdeme v knížce Emanuela Horna z r. 1932, kterou budu raději citovat: „Der Vorwurf Hegel's und auch Schopenhauer's, Kant hätte über den Begriff selbst nicht reflektiert, ist nicht angebracht. Der Vernunftbegriff ist ja nichts anderes als der 'Begriff des Begriffes'.“ (Der Begriff des Begriffes, str. 81.) Mám sice dojem, že proti této poznámce by protestoval sám Kant, ale o to nejde; dnes by snad už nebylo možné zaměňovat otázku pojmu s otázkou rozumu, a to ani v podobě záměny „pojmu pojmu“ za pojem rozumu. Myšlení, které pracuje s pojmy, je nepochybně výkonnější než myšlení předpojmové. Je ovšem také jednostranné. Otázkou však je, zda tato jednostrannost musí provázet každou pojmovost, anebo zda to je jednostrannost charakterizující docela určitý typ pojmovosti, totiž ten, který má svůj původ ve starém Řecku a který se prosadil v dosavadní evropské myšlenkové tradici. Musíme se v tom případě tázat, jakým jiným způsobem pojmovosti bych se měli napříště (případně také) vybavit. Abychom o tom mohli s užitkem vůbec začít uvažovat, musíme se pokusit co nejpřesněji a do hloubky poznat právě ono nedostatečné myšlení, v němž stále ještě sami vězíme. Cesta k novému myšlení vede pouze a výhradně přes co nejpronikavější nahlédnutí povahy myšlení dosavadního, „starého“.

(Berlín, 930221-2)